

Nokian luonto ry.
c/o puheenjohtaja Timo Lepistö
Aaroninkatu 14
37130 Nokia
puh. 044 5055999
nokianluonto@gmail.com

1/4

17.11.2014

MIELIPIDE

Nokian kaupunki
Tekninen keskus
C/O kaavoitusarkkitehti Jorma Hakola
Harjukatu 21
37100 Nokia

ASIA MIELIPIDE KOHMALAN OSAYLEISKAAVAN MUUTOKSEEN JA RANTA-ALUEIDEN OSAYLEISKAAVAN MUUTOKSEEN (Tekninen lautakunta 17.10.2014)

Nokian kaupungin Tekninen keskus on asettanut nähtäville luonnoksen Kohmalan osayleiskaavamuutokseksi ja ranta-alueiden osayleiskaavan muutokseksi. Alue sijaitsee Teernijärven pohjoispuolisella metsäalueella, rajoittuen pohjoisessa Nokianvirtaan ja etelässä Teernijärveen.

Kiitämme mahdollisuudesta mielipiteen antamiseen ja aiemmin 6.6.2014 tekemämme mielipiteen huomioon ottamisesta kaavaluonnoksen valmistelussa. Lausumme mielipiteenämme osayleiskaavamuutoksen luonnoksesta seuraavaa.

Kulttuurihistorialliset arvot

Osayleiskaavamuutoksen luonnoksessa on osoitettu alueen nykyisten rakennusten sekä muinaismuisto- ja kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden kohteiden sijainnit. Luonnoksesta selviävät myös maa- ja metsätalousvaltaiset alueet ja luontoarvojen kannalta merkittävät alueet. Uutta pientalovaltaista rakentamista on osoitettu Taivalkunnantien pohjoispuolen peltoalueelle ja tien eteläpuolelle metsävyöhykkeelle.

Nokian kulttuuriympäristöohjelmassa Kohmalan kylä kuuluu Nokian merkittäviin kulttuuriympäristöihin osana laajempaa Taivalkunnan kokonaisuutta (Nokian kulttuuriympäristöohjelma, Teivas, Eija & Tulonen, Annu 2001).

Ohjelmassa Taivalkunnan alue todetaan maakunnallisesti arvokkaaksi kulttuuriympäristöksi. Sen arvoa mitätöiviksi uhkatekijöiksi mainitaan muun muassa viljelymaisemaan sopimaton rakentaminen. Kohman ja Klemolan tilakeskusten kohdalla Taivalkunnantieltä pohjoiseen on merkitty maisemallisesti tärkeä alue.

Osayleiskaavaluonnoksessa on osoitettu pientalovaltaista rakentamista Taivalkunnantien ja Kohman ja Klemolan tilakeskusten pohjois- ja luoteispuolelle. Mielestämme tämä ei vastaa kulttuuriympäristöohjelman ohjeistusta ja maankäyttö- ja rakennuslain maisemansuojelutavoitteita. Kulttuurimaisemaan sopii harkittu hajarakentaminen, mutta tiivis ja yhtenäinen pientalorakentaminen on maiseman säilyttämiseksi asetettujen tavoitteiden vastaista.

Pientaloalueen rakentamisen osoittaminen arvokkaaseen maisemaan loukkaisi kulttuuriympäristöohjelman arvoa, sisältöä ja merkitystä. Rakentamisesta seuraisi peltoalueen näkymän sulkeutumista, maisemakuvan pirstoutumista ja maisemakokonaisuuden mitätöitymistä.

Taivalkunnantien peltoalueiden maaperän sanotaan olevan savea ja silttiä. Se on muodostunut jäänteinä jääkauden jälkeisistä sulamisvirroista. Huomautamme, että savi ja siltti ovat luontaiselta ravinteisuudeltaan parasta viljelymaalajia. Rakentamisen osoittaminen ravinteisesti parhaalle viljelymaalle on mielestämme lyhytnäköistä.

Mielestämme Taivalkunnantien pohjoispuolen pientalovaltaisen alueen osoittaminen rakentamiseen on ristiriidassa Nokian kulttuuriympäristöohjelman tavoitteiden ja maankäyttö- ja rakennuslain kulttuuriympäristöjen huomioon ottamista koskevien tavoitteiden kanssa. Esitämme, että Taivalkunnantien pohjoispuolen pientalovaltainen (AP) alue poistetaan osayleiskaavaluonnoksesta.

Osayleiskaavaluonnoksen luontoselvitys on puutteellinen

Huomautamme, että osayleiskaavaluonnoksen pohjaksi tehty luontoselvitys on ylimalkainen ja osittain puutteellinen. Esimerkiksi selvityksessä mainitaan yksilöimättömiä luontotyyppiä (lehtomaiset lehtimetsät). Ekologia ei tunne talousmetsän käsitettä.

Pähkinäpensaslehdon luontotyyppiä sanotaan luontoselvityksessä keskiravinteiseksi, vaikka kyseinen kalkinvaatijalaji esiintyy vain runsasravinteisella maaperällä. Siitä kertovat pähkinäpensaslehdon kuvailusta ilmenevät kenttäkerroksen lajit, kuten vaatelas lehto-orvokki ja mustakonnanmarja. Lehtojen ravinteisuutta ilmentävän pohjakerroksen sammallajiston kuvailu puuttuu luontoselvityksestä kokonaan. Luontoselvitys vaikenee myös alueen linnustosta.

Alueen luontoarvot ja suojellut luontotyypit

Alueella sijaitsee pähkinäpensaslehto, jota ei saa muuttaa niin, että luontotyypin ominaispiirteiden säilyminen vaarantuu. Luontotyypin ominaispiirteitä ovat tietynlainen kallio- ja maaperä sekä niiden vesi- ja ravinnetalous ja näihin olosuhteisiin luontaisesti sopeutuneet eliölajit ja eliöyhdyskunnat.

Luonnonsuojelulain 29 § :ssä mainitulla pähkinäpensaslehdolla tarkoitetaan aluetta, joissa on vähintään kaksi metriä korkeita tai leveitä pähkinäpensaita vähintään 20 kappaletta hehtaarilla yhtenä tai useampana lähekkäisenä ryhmänä rajattavissa olevalla yhtenäisellä alueella.

Aluetta on hoidettu niin, että pähkinäpensaat on selvästi säästetty metsän käsittelyn yhteydessä. Tämä on ollut suoraselkäinen menettely. Luonnonsuojelulain tarkoittama luontotyyppien määrittely koskee vain sellaisia luontotyyppiin kuuluvia alueita, jotka ovat luonnontilaisia tai luonnontilaiseen verrattavissa olevia.

Laajassa mittakaavassa pähkinäpensaslehdon kaltainen luontotyyppi ei voi nykyään säilyttää ominaispiirteitään ilman ihmisen myötävaikutusta. Laji on säilynyt näinkin pohjoisessa vuosituhansia sitten vallinneen lämpökauden reliktilajina. Sen säilymistä on edesauttanut luonnon omien prosessien toiminta, joissa muun muassa

kuuset ovat säännönmukaisesti palaneet metsäpaloissa.

Nykyisin rakentaminen ja metsänkäsittely tekevät luonnon oman toiminnan lähes mahdottomaksi. Siksi kriteerit, jonka mukaan luonnontilaiseen verrattava alue kuuluu myös luontotyyppiin, on otettu luonnonsuojelulakiin. Tämänkaltaiset luontotyypit eivät määritelmänomaisesti voi täyttää luonnontilaisuuskriteeriä (samoin kuin esim. katajakedot, lehdesniityt). Kuitenkin lainsäätäjä on katsonut olevan hyväksi, että myös luonnontilaisen kaltaiset luontotyypit säilyvät.

Pohjoisessa esiintyvien pähkinäpensaiden voidaan olettaa sisältävän perimmässään sopeumia, jotka edesauttavat lajin sopeutumista ilmastonmuutokseen. On tärkeää että alueen pähkinäpensaslehtojen kehittämiseksi laaditaan hoitosuunnitelma.

Hoito- ja käyttösuunnitelmassa osoitetaan hoidon ja käytön eri osa-alueet, tarkoittaen ekosysteemin ja eliölajien kantojen säilyttämisen edellyttämistä, sekä muista tarpeellisista hoitotoimista. Hoitosuunnitelman laatii se viranomainen tai laitos, jonka hallinnassa alue on. Perustelemme asiaa siten, että alueelta puuttuu tiettyjä luonnontilaisuuden piirteitä, jotka tulisi saada muodostettua uudelleen.

Luonnonsuojelullisesti arvokkain osa pähkinäpensaslehtoa sijaitsee kaava-alueen länsiosan peltotilkun koilliskulmassa. Siellä on sankan kuusikon varjostama ja runsaslahopuustoinen esiintymä pähkinäpensasta, jossa pensasyksilöiden lukumäärä ei täytä lain kriteeriä. Koko alueen pähkinäpensasekosysteemin kannalta se olisi kuitenkin erittäin tärkeää säilyttää.

Osayleiskaavaluonnoksessa pähkinäpensaslehto on osoitettu lähivirkistysalueeksi, jolla on luontoarvoja. Mielestämme kaavamääräys on tältä osin riittämätön ja mitätöi luonnonsuojelulain 29 § tarkoittaman luontotyypin ominaispiirteiden säilymistä.

Luonnonsuojelulain tarkoittama pienialainen luontotyyppi ei sovellu virkistysalueeksi luontoarvojen kärsimättä. Tulevan asutuksen läheisyydessä ongelmaksi muodostuu muun muassa koirien ulkoiluttamisen aiheuttama typettyminen.

Pirkanmaan ELY-keskus on jo tehnyt päätöksen pähkinäpensaslehdon rajaamiseksi luonnonsuojelulain 29 § mukaisesti (Ylitarkastaja Marita Saksa-Lapikisto 17.11.2014). Näin ollen on johdonmukaista, että kohde saa jo osayleiskaavaan SL-kaavamerkinnän.

Luontotyypin ominaispiirteiden säilymiseksi sen pohjoispuolelle tulee osoittaa nyt esitettyä leveämpi VL-merkinnällä osoitettu suojavyöhyke. Sama koskee Teernijärven rannan kosteaa lehtoa.

Nokianvirran pohjoisrannalle on merkitty kapea luo-merkinnällä osoitettu luonnon monimuotoisuuden kannalta arvokas alue. Mielestämme sen tulisi ulottua koko ranta-alueelle. Myös suunnittelualueen luoteispuolella Nokinvirtaan laskevalle jyrkänteelle esitämme luonnon monimuotoisuuden arvokkaan alueen merkintää.

Liito-orava

Luontoselvityksessä sanotaan, että alueen metsistä ei löydetty jälkiä liito-oravasta. Huomautamme, että yhden kerran tarkastelusta ei voi vetää johtopäätöstä siitä, että liito-oravaa ei olisi alueella tai että alue ei olisi lajin reviiriä. Liito-oravan

toteamiseen tarvitaan pidempää seurantaa. Hakkuissa tai muussa maankäytössä tehdyt lyhytnäköiset johtopäätökset ovat yksi syy lajin jatkuvaan taantumiseen.

Hulevesien hallinta ja rantarakentaminen

Teernijärven ranta on suosittu uimapaikka kaupunkilaisille. Pitäisimme luonnollisena, että kaavaan sisältyy rantarakentamisrajoitus. Käytännössä tämä tarkoittaisi rakentamiskieltoa rantaan, kunnes valmistellaan tapauskohtaisesti rantavyöhykkeen syvyyteen kantaa ottava ranta-asemakaava.

Laki vesienhoidon järjestämisestä (1299/2004) linjaa yhdyskuntien vesienhoidon toimenpiteiksi riskien hallinnan ja hulevesien luonnonmukaisen käsittelyn lisäämistä, ja niihin tulee mahdollisen asemakaavatyön puitteissa keskittyä. Osayleiskaava sijoittuu Teernijärven valuma-alueelle. Teernijärven ekologisen tilan huononeminen on estettävä.

Alueelle muodostettavat, mahdollisesti asfaltoidut piha-alueet tuovat haasteen hulevesien hallinnalle. Hulevesien luonnonmukaisen käsittelyn keinoja ovat mielestämme valumavesien imeyttäminen, viivyttäminen, selkeyttäminen ja puhdistaminen kasvien avulla.

Hulevesien hallinta voidaan hoitaa valuma-alueelta lähtien ja luonnon omia prosesseja hyödyntäen. Alueen kaavoituksen pohjaksi kannattaa ottaa yhtenäisen taajamavesien hallinnan puustoinen vyöhyke, joka polveilee pähkinäpensaslehdon kautta.

Alue on linnustollisesti hyvin rikas. Alueella on muun muassa useiden tikkalajien ja haukkojen pesimäpaikkoja, joita ei mainita luontoselvityksessä. Lisäksi sekä Nokianvirran että Teernijärven ranta-alueiden lehdoissa on runsas pesimälinnusto, joita ei käsitellä luontoselvityksessä.

Virkistyskäyttö

Alue on virkistyskäytön kannalta nokialaisille tärkeä jo sellaisenaan. Se on tärkeä marjastus- ja sienestysmaa etelänokialaisille, jotka ovat tottuneet reheviin lehtoihin. Luonnoltaan vetovoimaiset kuntametsät innostavat ihmisiä ulkoilemaan. Luonnossa liikkuminen vaikuttaa positiivisesti kuntalaisten terveyteen ja vähentää kuntalaisten terveyskuluja.

Hallitusti luonnontilaisilla kuntametsillä voidaan edistää uhanalaisten lajien ja luontotyyppien suojelua. Hallittu luonnontila on myös edullinen tapa virkistysmetsien käsittelyyn.

Huomautamme, että alueella ei ole yksi vaan kaksi vakinaista asuntoa.

Timo Lepistö
Puheenjohtaja

Kaija Helle
Sihteeri